

Zeitschrift: Appenzeller Kalender
Band: 226 (1947)

Artikel: Näbis vom Appenzellerland obe-n-abe : Appenzeller Hinterländer-Mundart
Autor: Tobler-Schmid, Frieda
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-375293>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 15.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Näbis vom Appenzellerland obe-n-abe

Appenzeller Hinterländer-Mundart Von Frieda Tobler-Schmid.

Wenn mer mi frooget, ob i nüüd möcht näbis öbers Appenzellerländli schriibe ond über sini Lüt, so säg ii: Defrilli, no gern; öber 's erscht scho gär, denn mi tunkts äfach niäne schöner as bi üüs im Sântis-ländli! Sber d'Lüt? Hm, doo schriib i scho e chli weniger gern, seb ischt nämli heifel ond tuet trüüge! Säg i z'viel, isch nüüd recht; vergeß i vilicht näbis vo-n-ehne, wo-n-i grad bñonders hett söle usestriche, isch au nüüd recht - chorz, i fönde, i chömm de wiitscht, wenn is grad use säge: Meer sönd oogfohr wiä anderi; de gröschtt Tääl en chehrige, werchige Schlag, ond dronder hets Gfreuts ond Dogfreuts, wiä öberall.

D'Muettersprooch.

Üseri lieb Muettersprooch het bi üüs z'blesewiis en schwäre Stand. Bil Jungi schaffet uswärts ond modlet denn mit oder ohni Gliiß üsers währschafft Appenzellerisch äfach om, machets „nööbler“, wiä's määnet. Dooz'mool, wo d'Etikerei ond d'Weberei no im Gang gsee sönd, ischt d'Arbet ond mit ehre d'Juged no vil meh im Land blebe ond das het 's Volk au ohni wüiters vil meh verbonde miteinand ond 's Frönt het weniger chöne dree pfosche. Wer hütt no recht di alt, bodeständig Appenzeller-art und sprooch kene lerne will, goht de becht nebetuus öber's Land. Bim Purevolk häbet 's Sberliferet i Art ond Wiis ond au im Usdrock no wacker ond brav. 's isch gad e Freud, e Gspröch z'ha mit so äfache Lütli vo nebetosß, wo 's Frönt frönt see lönd, aber 's Näge mit Herz ond Hände ond mit der Zunge häbet ond d'Sprooch no ase urwöchtig bruuchet, ase, wiä si's vo der Muetter glernt händ. Es get zom Gfell jo au onder de Dörfler gfreuterwiis no gär menge, wo vertaaselet storch appezelleret ond ase bewiist, daß ers au wääßt, was d'Muettersprooch för en Schatz ischt. Mer chonnt öppe de Borwurf öber, wenn mer si emool ufloot wegem „verfinere“ vo üserem Dialekt, me sei „konservativ“. Seb isch aber im Grund gnoo doch näbis ganz anders; ond wenn z'letscht am End au e Vierteli dra sett woher see, isch es erscht no e-n-Ehr. Wenn me scho vil lachtet öber die „guet, alt Zitt“ - si het glich viles gha, wo mer hütt entbehrt, me wotts im Fortschrett-Wahn gad nüüd gelte loo. Ond ase stroobig hochmüetig müemer i vielem gär nüüd öber de Fortschrett see! Wiä sönd z. B. di Alte no huslig ond schnell z'frede gsee . . . ond hütt? Si händ i de ältische Usdrock denand verstande ond Freud gmacht. Hütt tuets ame jede ufrichtige Häämetsfründ weh, wenn er öppe cha zuelose, wiä d'Juged vilfach üsere liebe Sprooch e versetzets Mänteli omhenkt ond si - bildlech - mit frönte Feedere garniert, wo-n-ehre gär nüüd astönd. Seb zücht so vil anders noe, me globts gär nüüd. D'Sprooch ischt doch d'Usdrockschraft vom Herze, ond e rechts Häämetherz cha kän andere Usdrock wöle, as wiä si ebe d'Häämet im Innerschte abspieglet. Ond wenn me tar e so e schöni, i dere Chriegszitt topplet gsegneti Häämets ha, so isch es nüüd gad e

großes Dorecht, si nümme z'ehre mit Wort ond Tat. nei, au e großmächtige Sönd em Herrgott ond ösere Vorfahre gegenöber.

Ond jekt no näbis vom Schönschte! Vo üserem Ländli e paar Wort, d. h. Wort gets noch miner Uffassig e kani, wo tütli gnueg säget, wiä schö ond abwechsligsrüch, überhoppt, wiä-n-e liebs daß's ischt. De Iheimische bruucht me das tent nüüd z'säge; aber för di Dfwärtige gets kän bessere Root, as choo go luege. De Sântis! Was ischt er nüüd för üüs Häämetschend: Fründ, Wächter, üsere Stolz und üseri Freud! Set 's Bähni ue fahrt, händ das no mengs Tusig meh glernt igfläh, was er am cha see, wenn me i smer Nööchi gebore-n-ischt. Meer - sini Ehend - lueget zue ehm i Storm ond Soneschi, i Freud ond Not. De becht Fründ ischt kum en Brochtääl wiä-n-er, treu, storch ond aliwil de gliich! Er get au üserem Bergland de Glanz mit all sine chline ond größere Trabante, de Vorberge. Boggelig ischt üsers Ländli, seb ischt woher; das get ehm aber ebe de Reiz. Di grüne Wese ond waldige Schluchte, d'Brogge öber tütli Töbel; Häämetsli verstreut wiä ösere Spielzügrocke-n-use. A Gömppe, Weihere ond tütli blaue Alpefee fählt's au nüüd. Dörfli ond Dörfer, as gmüetlicher as 's ander, lönd deer ehri suubere Strooße, di schöne Gärte, höch ond niedere Siebelhäuser mit de Bluemestrüß vor de Fenschtere luege - äfach e Häämetsbild, daß am 's Herz usgoht.

Ond wenn denn no e so e Trachtefrau oder e suubers Määtli i der chommlige Werchtigtracht, wo so oogmä i d'Vegeed paßt, a deer döre lauft, so möchtlich es beliebscht bi der Hand nee ond ehne tanke, daß si der Häämets au mit em Gwand Ehr aatüend. Ond wenns denn früntli ond ase gmögelig zue deer ane sönd ond di aalachtet ond zue deer i der alte, lüübe, währschaffe Muettersprooch, wo zor Tracht paßt ond ghört, säget: Gott grüezi, sönd willkomm bi üüs obe - so mues es au deer onderem Broschtuech one warm werde. Glosch es gell?

I cha deer gwöß nüüd säge,
wiä schö daß 's bi üüs ischt,
ond daß d', wenn d' chonnscht go luege,
ganz sicher z'frede bischt!

De Volksschlag ischt wiä d'Vegeed
ond d'Vegeed so wiä-n-er;
du sönd'scht vo alem näbis,
vil Früntligs je-wiä-her!

Höch Berg ond tütli Töbel,
au Allgmääs zwüscht drenn;
sönd'scht Herelüt ond andri,
vil Bech mit Chnecht ond Senn!

Bil Wese ond vil Blueme
im Dorf ond nebetosß;
vil Frohmuet, Gsang ond Liebi,
för's Lug' ond 's Herz en Gnos!

